

ČASNIKI se od časa do časa spravijo na alarmantne zgodbe o skupinah narkomanov, ki da se v tem ali onem disko klubu poskušajo s hašišem, LSD ali z drugačnimi omamnimi rečmi. Ljudje zaženejo vik in krik, ko to bero in povsem razumljivo je, da se razburjenje ne poleže prej, dokler ustrezni organi ne sporoče javnosti, da je bila vse skupaj samo malce napihnjena raca. Potem je nekaj časa mir, dokler se zopet ne pojavi kdo, ki začne razlagati izredno škodljivost tobačnega dima na človeški organizem, sprejmemo celo zakon o prepovedi reklamiranja tobačnih izdelkov in naša vest je vsaj za določen čas mirna, saj smo ljudi rešili pred grozečo nevarnostjo cigaretnega dima. Dobro, potem se skorajda ne moremo izogniti temu, da bi ne prepovedali tudi reklamiranja alkoholnih pijač in pa točenja teh v zgodnjih jutranjih urah, kar je seveda po menju vseh nadvse učinkovit in drastičen ukrep, ob katerem navdušeno ploskamo. Prav, da mi ne bo kdo očital pregrešnih misli, s tem, ker sem v zgornje stavke vtisnil nekaj ironije, ne mislim podcenjevati ukrepov, ki so bili že storjeni. Nedvomno pomenijo določeni koraki naprej, prav gotovo je tudi res, da je zaskrbljenost ljudi nad posameznimi primeri narkomanije upravičena. Človek bi lahko resnično zajokal od ganotja nad tolikšno skrbjo za sočloveka, če ne bi dan za dnem imel priložnosti opazovati še drugo stran te človečnosti. Takrat na primer, ko v gostinskem lokalu natakarica brez obnavljanja prinese golobrademu mladeniču naročen vinjak na mizo, pa se ob tem prav nihče ne zgraža, vse dokler ta mladenič ne poseže v njihov svet, dokler kima za svojo mizo in pusti vse na miru. Ali pa takrat, ko v lokalu pridno natakajo deciliter za deciliter uničujejo tekočine možaku, čeprav je bila njegova žena že tolikokrat prav na kolenih prosila, naj ne dajejo možu pijače, ker jo bo sicer nekega dne še ugonobil. Naj bo tako ali drugače, ne verjamem v vse te ukrepe, dokler bomo po drugi strani še vedno zatiskali oči pred alkoholizmom, ki vedno bolj narašča, dokler bo deloval samo en zavod za zdravljenje utaplajočih se osebnosti in dokler se bodo ljudje alkoholiku smejali ter ga zmerjali, češ — »pijanec se spreobrne, ko se v jamo zvrne« ...

Čeprav danes ta kruti pogovor ne velja več, pa še vedno drži, da alkoholik resnično ni nikoli ozdravljen, ne psihoterapija, ne medikamentozno zdravljenje ga ne iztrgata iz krempljev alkohola za vedno. Zato tudi klubom, ki se ukvarjajo z ljudmi, ki so jih odpustili iz bolnišnice kot zaključene primere, pravijo »klubi zdravljenih in ne ozdravljenih alkoholikov«. Samo kozarček in trnova pot žrtev se zopet začne. Recidiv, to je beseda, ki zdravljenega alkoholika zasleduje še dolgo potem, ko zapusti bolnišnico. Preži nanj iz vsakega lokala, grozi mu iz izložb s pijačami, vabi ga k stari pivski družini.

»Dober dan. Mene so poslali s poliklinike, rekli so, da spadam v vaš klub«, je na hodniku dravljškega kina ustavil dr. Julijo Žagar novi član kluba zdravljenih alkoholikov.

»No, ste prišli? Kdaj so vas pa odpustili iz Škofljice?«

»Saj nisem bil tam. Samo na dispanzer sem moral hoditi. Veste, jaz sploh nisem veliko pil, tu in tam kozarček ...«

»Dajte no, tovariš, saj se poznamo. Rada bi videla, kaj bi vaša žena porekla na to — tu in tam kozarček. Kar vstopite, se bomo že pogovorili ...«

Možak je še naprej zatrjeval, da z alkoholom resnično nista bila kdove kakšna prijatelja in pa, da nima časa posedati v klubih, ker mu žena še verjela ne bo, da je bil res tu toliko časa. Potem se je le odločil in se spravil v zadnjo vrsto. Spredaj je delovno predsedstvo že posedlo in sestanek se je začel.

»Najprej bomo ugotovili prisotnost ... Jaz K ...«

»Tukaj! Dva komada ...«
»Jože R ...«

»Tukaj! Žena pa ni imela časa, ima neke opravke ...«

»Poslušajte, kaj se vendar to pravi, nima časa,« se je vmešala dr. Žagarjeva. »Kaj še sedaj ni razumela, da brez nje ne boste nikoli ozdraveli, da nikoli ne boste postali spet tisti stari Jože R.?«

»Saj, saj, jaz že razumem, toda ona pravi, da mora doma pospravljati.«

»Je vaša žena tako hitro pozabila, kakšno gorje je morala prestati zaradi vašega pijančevanja, koliko noči je prejkala? Veste kaj, včasih me prime, da bi vse skupaj pustila. Poleg tega, da se moram tu ukvarjati z vami, imam tudi redno delo in verjemite mi, sedaj bi bila tudi sama raje doma, kot pa se ubadala s tem, ali ima vaša žena čas ali ne. Je bila v Škofljici? Je naredila izpit iz alkoholizma?«

»Seveda je, ampak ...«

»Torej, pa se še ni zavedla tega, da je največja težava zdravljenja prav na njenih ramah? Kdo vam pa bo pomagal vrniti se v stari tir življenja, če ne žena?«

Prizadeto je govorila tovarišica Žagarjeva, saj se zaveda, kako blizu je recidiv, če le eden od zakoncev odpove. Toda, na srečo je večina članov kluba rednih obiskovalcev in tudi njihovi svojci odgovorno sodelujejo pri terapiji.

»Veste, tovariš. Jaz bi pa raje vsak dan presedel v klubu, samo da mi ne bi bilo treba nikoli več prestajati tega, kar sem morala,« se je iz druge vrste oglašila ženska srednjih let.

»Franc P ...«

»Tukaj!«

»Jože L ...«

»Tukaj!«

Nasmeh zmagovalcev

»Kje pa je vaš sin, tudi on je član našega kluba? Pa vaša žena?«

»Jaz s sinom nimam nič. Kar ženo vprašajte, kje je. Odkar sva se ločila, me še pogledata ne, oba. Ona je kriva, da je zabredel v alkoholizem, pa naj se sedaj še pobriga, da ga bo rešila. Jaz bom sam zase že znal poskrbeti.«

»Toda, to je vendarle vaš sin. In tudi ženi verjetno ni vseno, kaj bo z vami.«

»To si vi samo mislite. Zadnjič sem mu nekaj rekel, pa me je samo zavrnil, češ, ti si se ločil od mame, sedaj nimam nič s teboj. Prav, pa naj bo tako. Ona ga pa razvaja, tako kot ga je že prej. Čevlje mu čisti, pusti ga, da pohaja pozno ponoči, da potem zjutraj ne more vstati za v službo. Zame se pa še zmeni ne nihče ...«

Vidite, to je najboljši primer, ki zgovorno potrjuje, čemu dajejo strokovnjaki tolikšen pomen in poudarek skupinski terapiji obeh zakoncev. To, da ima skoraj 70 odstotkov alkoholikov tudi očeta pijanca, ne pripisujejo vplivu dednosti, čeprav bi človek na prvi pogled sklepal prav tako. Pravzaprav, če smo dosledni, nekaj se vendarle podeduje — okolje, predvsem družinska klima. Duševna travma, ki otroka velikokrat pripelje na pot alkoholizma, se začne v takšnem »pijanskem« okolju že zgodaj, izbruhne pa navadno v močnejši obliki tedaj, ko se poroči. Navadno išče v ženi podobo matere, identificira pa se z očetom, in tako, kot se je prej upiral vodilni vlogi matere, se sedaj upira ženi; tako kot je prej klub vsemu podlegel materi ob »slabotnem očetu«, tako sedaj podlega ženi. In vse to pušča sledove. Od tod vtis, ki ga človek dobi ob takšnih zakonih — pijanec, copata, ki je v treznem stanju ponižna živalca, se ob alkoholu prelevi v brutalneža. Hlače, ki jih nosi žena v takšnem zakonu, so socialna in gospodarska nuja, mož namreč ni več sposoben igrati vloge skrbnika in varuha družine. Takšnemu človeku ne pomaga nobeno

zdravilo, ne nasvet, vse dokler ni ozdravljena tudi žena, dokler ni ta pripravljena dati možu vloge, kakršno si sedaj, po zdravljenju zasluzi. Mnoge kljub vsem napotkom in tečajem tega ne morejo razumeti, v soprogu še vedno vidijo pijanca, ki je rušil zidove družinskega miru in ki si ne zasluži prijazne besede, pa čeprav so ga še tako spreobračali. In mož? Rešitev si poišče spet v kozarcu, peklenški krog se zopet nadaljuje, dokler ni resnično prepozno ...

»Tudi jaz sem veliko trpela zaradi pijančevanja moža. Toda nikoli nisem izgubila upanja vanj,« se je spet oglašila ženska iz druge vrste. »Hčerka je s strahom v očeh gledala očeta, kako nemočno opleta po hiši. Mama, spet je pijan, je rekla in se me oklepala. Toda nikoli nisem dovolila, da bi ga zaradi tega zaničevala. Povedala sem, da je očka bolan in da se bo moral zdraviti. Razumela je, obe sva mu pomagali in sedaj sem prepričana, da mu tudi tetidis ni potreben. Začutil je, da ga hočeva nazaj, takšnega, kot je sedaj, zato ne bo nikoli več pil ...«

»Vidite, ko slišim takšne besede, pozabim na vse težave in jeza zaradi neresnosti nekaterih članov mi v hipu splahni,« mi je zaupala dr. Julija Žagar med odmorom. »Ta tovarišica je bila v Škofljici, kjer je kot vsi člani kluba in njihovi svojci opravila izpit iz alkoholizma ter aktivno sodelovala pri spreminjanju moške osebnosti. Razumela je, kakšna je njena vloga in dolžnost. Pa kaj, ko vsi tečaji ne pomagajo, če človek nima srčne kulture in pripravljenosti, da bi spreminjal življenje.«

»Vaš klub je bil ustanovljen lansko leto. Koliko pa imate članov?«

»Klub v Spodnji Šiški je bil že prenapolnjen, zato smo v Dravljah organizirali še enega za člane, ki živijo na tem področju. Ob ustanovitvi smo imeli 10 članov, dobili pa smo tudi tri »nevidne«, ki niso hodili niti v stari klub in jih kljub prizadevanjem nismo mogli dobiti sem. Sedaj sta prišla dva nova člana in skupaj s svojci ter tričlanskim terapevtskim teamom nas je trenutno 16. Lahko rečem, da smo uspešni, saj je bil samo en pacient doslej enkrat v recidivu in tudi tega smo spet rešili.«

Ko sem se pred letom pogovarjal z dr. Jankovičem, psihiatrom iz Škofljice, je omenil tudi kadrovske težave, ki jih imajo ob vodstvu klubov zdravljenih alkoholikov. Med zdravniki splošne prakse namreč ni pravega odziva, specialistov pa je premalo. No, dr. Julija Žagar je ena prvih splošnih zdravnic, ki se je postavila v aktivne vrste borcev proti alkoholizmu v klubih.

Odmora je bilo konec, nisem več hotel motiti dela, zato sem zaprosil, če lahko naredim še nekaj posnetkov. Priznam, sprva sem se malce bal. Mislim sem si, da mi ne bodo pustili, da jim bo nerodno. Pravzaprav pa, čemu neki naj bi jim bilo, česa naj bi se sramovali? Ne, posedli so se v krog ob tovarišici Žagarjevi, ki jo imajo kljub močnemu in strogemu glasu, s katerim jih kara in opozarja, radi in bi je nikakor ne hoteli izgubiti. Na vseh ustih se je pojavil nasmeh, sproščen in vesel. Ponosen nasmeh zmagovalcev ...

Klubom zdravljenih alkoholikov pripisujejo strokovnjaki resnično velik pomen, saj tu ne gre samo za prizadevanja zdravnikov, psihiatrov in socialnih delavcev. Res je njihova vloga nadvse pomembna, na tem področju so nedvomno strokovnjaki, dobro vedo, kaj pomeni alkoholizem in kako se proti njemu boriti. A brez njih, ljudi, ki se jim je uspelo iztrgati iz uničujoče struge alkohola, brez žrtev, ki jim še danes odzvanja v ušesih jok, bi njihovo delo ne obrodilo sadov. Potoki solza, uničene družine, prestrašene očke otrok, to so stvari, ki so vsem članom kluba še vedno pred očmi, med seboj so se prepletle v trdno mejo, ki bo tem ljudem gotovo pomagala ostati v normalnem tiru življenja. Težka bitka jih še čaka, biti zmagovalcev v tej bitki, pomeni premagati samega sebe, premagati skušnjave in primitivizem okolice.

»Vsi mi, otroci, vas prosimo, da nikoli več ne stopite na to pot prekletstva, zaradi katerega je trpelo že toliko naših vrstnikov in mamic.« Tako je zaklical na neki proslavi v klubu zdravljenih alkoholikov mali pionir. Te besede so bolj učinkovite in bolj žgoče kot vsa zdravlila in nasveti. Naj jih člani kluba nikoli ne pozabijo! Zlatko Šetinc